

Handläggare
Ruben Callert
Telefon: 0850818057

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2021-06-23

Krav för bilar i upphandling av transporttjänster i Stockholms stad

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av förslag till krav för bilar i upphandling av transporttjänster i Stockholms stad.

Sammanfattning

Enligt stadens Program för inköp 2020-2023 ska miljökrav alltid ställas där det är brukligt för att uppnå miljömålen. Som en del av detta har miljö- och hälsoskyddsnämnden tagit fram ett förslag på krav som ska ställas vid upphandling av transporttjänster.

Upphandlingskrav för bilar föreslås i tre nivåer för att möjliggöra mer flexibilitet för upphandlande enhet i kravspecifikationen.

Sammanfattningsvis och något förenklat innebär nivåerna:

- Spjutspets – elbilar och bränslecells-bilar.
- Avancerad – etanol-, gas- och laddhybridfordon.
- Bas – fordon godkända för HVO¹ och snåla bensin- och dieselfordon.

Förvaltningen instämmer till stor del och är positivt inställd till förslaget.

Bakgrund

Som stor offentlig inköpare har Stockholms stad stora möjligheter att påverka utvecklingen mot målet om minskade växthusgasutsläpp genom sina verksamheter. Inköpsprocessen är ett strategiskt mycket viktigt verktyg för staden att styra leverantörer, exempelvis vad gäller miljöfrågor. Stockholms stad ska vara en föregångare inom miljöfordon och tydligt peka ut riktningen för hur den framtida fordonsflottan ska se ut. Genom att driva på utvecklingen blir

¹ Hydrerad Vegetabilisk Olja. Tillverkas av exempelvis vegetabiliska oljor och animaliska fetter och räknas som förnybar produkt.

miljönyttan av stadens krav större än de direkta miljöeffekterna inom de egna verksamheterna.

Genom upphandling finns möjligheten att bidra till uppfyllelse av flera av miljömålen i miljöprogrammet och i klimathandlingsplanen. Enligt stadens Program för inköp 2020-2023, som fastställdes av kommunfullmäktige den 30 augusti 2020 ska miljökrav alltid ställas då det är motiverat för att uppnå miljömålen. Transporter är ett exempel på områden där staden kan ställa sådana krav, exempelvis gällande fossilfrihet avseende fordon.

Miljö- och hälsoskydds nämnden har nu utarbetat ett förslag på krav för fordon i upphandlingar som innefattar transporter.

Kommunstyrelsen har remitterat förslaget till ett antal instanser, bland annat Farsta stadsdelsnämnd, för yttrande senast den 30 juni.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för ekonomi i samråd med förvaltningens miljösamordnare vid avdelningen för stadsutveckling.

Remissen i sammanfattning

Miljö- och hälsoskydds nämnden föreslår att staden antar nya krav för fordon som gäller i upphandlingar som innefattar transporter och transporttjänster. Dessa upphandlingskrav ska ersätta Stockholms stads tidigare miljöbilsdefinition.

Upphandlingskrav för bilar föreslås i tre nivåer för att möjliggöra mer flexibilitet för upphandlande enhet i en upphandlingssituation. De tre nivåerna är bas, avancerad och spjutspets. Alla fordon ska dessutom klara Euro 6 eller bättre. Då Euro 6 är standard för alla bilar från 2014/2015 gör detta krav att äldre bilar effektivt undviks i uppdragen. När skattegrundande utsläppsvärde (gram koldioxid per kilometer) omnämns nedan har den alltid tagits fram enligt WLTP².

Spjutspets:

- Fordon godkända för el (endast elfordon och bränslecellsfordon utan förbränningsmotor, det vill säga inte laddhybrider och elhybrider) enligt Transportstyrelsens vägtrafikregister.

² ”Worldwide harmonized Light-duty vehicles Test Procedure” – Används i EU-lagstiftningen för att mäta bränsleförbrukning och koldioxidutsläpp hos personbilar.

Avancerad:

- Fordon som uppfyller kriterierna för klimatbonusbilar enligt 5 § i förordningen om klimatbonusbilar.
- Fordon som kan drivas med fordonsgas, etanol eller andra gaser än gasol med skattegrundande utsläppsvärde om högst 190 gram koldioxid per kilometer, enligt Transportstyrelsens vägtrafikregister. Krav på att fordonen tankar och kör på det förnybara drivmedlet till hög andel.

Baskrav:

- Fordon som antingen:
 1. har en utsläppsnivå som inte är behäftad med malus³ enligt vägtrafikskattelagen.
 2. eller som enligt uppgifter i Transportstyrelsens vägtrafikregister har ett skattegrundande utsläppsvärde på högst 150 gram koldioxid per kilometer om fordonet är godkänt av fordonstillverkaren för HVO100⁴. Krav på att fordon godkända för HVO100 tankar och kör på HVO100 till hög andel.
- Lätta lastbilar upp till 3,5 ton och minibussar (fem till åtta sittplatser utöver förarplatsen) ska enligt Transportstyrelsens vägtrafikregister ha ett maximalt skattegrundande utsläppsvärde enligt något av följande alternativ:
 - 215 gram koldioxid per kilometer
 - Antingen 230 gram koldioxid per kilometer, om fordonet är godkänt av fordonstillverkaren för HVO100 eller annat biodrivmedel (utöver fordonsgas, etanol eller annan gas än gasol). Eller 290 gram koldioxid per kilometer, om fordonet är godkänt för fordonsgas, etanol, eller annan gas än gasol.
- Krav på att fordonen tankar och kör på det förnybara drivmedlet till hög andel.

Nämnderna föreslås i sina upphandlingar alltid använda avancerad eller spjutspets som utgångspunkt. Det är möjligt att laborera med olika procentsatser av dessa beroende på upphandlingsområde och marknad. Nivån bas får endast användas när andra alternativ inte är tekniskt eller kommersiellt möjliga.

Utifrån intervjuer med ansvariga inom Stockholms stad och med leverantörer kan vissa generella slutsatser dras. De skärpta

³ Förhöjd fordonsskatt för bilar med höga utsläpp.

⁴ Drivmedel som består av 100% HVO och inte blandas med diesel.

miljökraven verkar inte ha medfört några större kostnadsökningar. Antalet anbudsgivare har inte heller påverkats i större utsträckning, enligt den marknadsanalys som utförts. Stockholms stad har haft högt ställda krav på transporter och drivmedel i alla varuupphandlingar och en del tjänsteupphandlingar sedan 2014, och utvärderingar visar att konkurrensen och prisnivåer bibehållits. Leverantörerna är enligt miljöförvaltningens undersökning allmänt positiva till kraven. Ett förbehåll är att en mix av fossilfria bränslen godtas så att olika typer av fordonsflottor har möjlighet att delta med anbud.

Moderbolaget Stockholms Stadshus AB föreslås uppmana samtliga bolagsstyrelser att i upphandling som innefattar transporter använda de nya kraven i sina upphandlingar. Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska använda kraven i alla upphandlingar där det bedöms vara tillämpligt.

Sammanfattningsvis och något förenklat innebär kravnivåerna:

- Spjutspets – elbilar och bränslecellsbilar.
- Avancerad – etanol-, gas- och laddhybridfordon.
- Bas – fordon godkända för HVO och snåla bensin- och dieselfordon.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget att staden antar nya krav för fordon som gäller i upphandlingar som innefattar transporter. Att staden fortsatt ligger i framkant vad gäller miljöfrågor är viktigt för stockholmarna såväl som för Sveriges miljöarbete i stort.

Förvaltningen ser stora vinster med att miljö- och hälsoskyddsnämnden framöver planerar att öka de medel som läggs på att stötta övriga nämnder i upphandlingsarbetet avseende fordon och transporter. Att miljö- och hälsoskyddsnämnden är medveten om att särskilt kunnande gällande miljöbilar inte nödvändigtvis finns inom alla organisationer, och särskilt avseende upphandlare, bådär också gott för arbetet framöver. Tydliga lathundar och färdigformulerade mallar kommer att underlätta upphandlingsarbetet för förvaltningarna såväl som för leverantörer som kan förhålla sig till mer enhetliga och förutsägbara krav. Att standardisera miljökraven avseende transporter så att stadens nämnder och styrelser drar åt samma håll i upphandlingsarbetet ger ett kompetent intryck inför andra organisationer som ser Stockholms stad som en organisation snarare än ett antal separata nämnder och styrelser.

Att skapa likriktade och förutsägbara krav gör det även enklare för leverantörer att anpassa sina nyinköp av fordon. Detta skapar incitament för en renare fordonsflotta med en tystare och renare stadsmiljö som följd.

Förvaltningen håller också med miljö- och hälsoskydds nämnden avseende vikten av bättre och mer standardiserad uppföljning. Risken om ställda krav inte aktivt följs upp på ett enhetligt sätt är att leverantörer som följer kraven missgynnas med snedvriden konkurrens och färre seriösa anbud som följd. Förslaget att ett nytt transportcentrum inom staden etableras för att stötta nämnder och styrelser med detta kommer att möjliggöra ett mer effektivt uppföljningsarbete.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Gunilla Ekstrand
Stadsdelsdirektör

Marcus Grönqvist
Avdelningschef

Bilaga

Miljö- och hälsoskydds nämndens förslag till krav för bilar i upphandling av transporttjänster i Stockholms stad

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Ekstrand, Stadsdelsdirektör	2021-05-28
Marcus Grönqvist, Avdelningschef	2021-05-28